

גיליון מס' 597 פרשת כי תשא-פורים  
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

# דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

לעילוי נשמת רשכבה"ג מרן שר התורה  
רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זללה"ה  
בן מרן רשכבה"ג רבינו יעקב ישראל זללה"ה  
לזכות חיים ברוך בן שרה פעשא לרפר"ש  
ובריאות איתנה לברכה והצלחה בכל העניינים

## בעלי אסופות - פורים המשולש

מה דין פורים המשולש בבני ברק

כתב רבינו זצ"ל, כשחל פורים ביום שישי מחמירים בבני ברק כספק פורים משולש, ונפקא מינה לסעודה ולמשלוח מנות ביום ראשון, ויכוין ביום ו' בשהחיינו לפטור הסעודה ולמשלוח מנות שיעשה ביום ראשון, ואם כיון בליל ו' בשהחיינו ג"כ יצא בדיעבד, (דולה ומשקה עמוד רמ"ו ובס' מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס אות רכ"ב השיב רבינו זצ"ל דאי"צ ביום ו' לכוין בשהחיינו על משה ומשלו"מ של יום א', ועי' תשובת רבינו בס' משרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אות כ"ג דאולי יקח ביום א' פרי חדש לפטור ברכת שהחיינו).

ונשאל רבינו זצ"ל, האם בני הפרזים אומרים תחנון ביום ראשון ט"ז אדר ב' פורים המשולש דמוקפין, והשיב, בבני ברק אין אומרים שהיא ספק מוקפין, (מישרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אות י"ד ובקובץ מה טובו אהל"ק יעקב קובץ כ' עמוד קע"ח נשאל רבינו זצ"ל על הנהגים פורים המשולש מספק מה הדין לגבי תחנון, והשיב, פטור, ונשאל, האם לפ"ז אלו שנוהגים לעשות בבני ברק עוד יום פורים מספק כשיש פורים המשולש האם לא יאמרו תחנון בט"ז באדר כי מספק זה פורים עדיין כמו בירושלים, והשיב, כן, והוכיח רבינו זצ"ל מהשעה"צ סי' קל"ב סקט"ו דספק תחנון להקל ע"י תורתך שעשועי ח"א עמוד ע').

ולענין אמירת למנצח, אמר דמספק א"א בבני ברק ביום א', ובקונטרס הזכרונות (סי' כ"ה אות כ"ב וסי' ל"ג אות ה') הוכיח כן בדעת מרן החזו"א זצ"ל שספק למנצח דינו להקל, לפי שבאסרו חג יש מנהגים אם לומר למנצח או לא, ומרן החזו"א שחשש ליו"ט שני בבני ברק הורה שלא לומר למנצח, והרי שסובר שספק למנצח יש לילך בו לקולא ולא לאומרו, ומזה למד רבינו זצ"ל ש"כ"ה גם ביום א' של פורים המשולש, דכיון שאין אומרים למנצח בערים המוקפות חומה אין לאמרו אף בבני ברק לפי שיש בה ספק, (דקדוקי מצות פורים אות מ"ח ועי' שערי ציון ח"א שיח חיים אות ז' ש"כ רבינו זצ"ל דגם בפורים קטן בכה"ג א"א תחנון ולמנצח ביום א').

(ועי' בארחות רבינו ח"ג עמוד קס"ד שהסתפק בה אביו מרן הקה"י זצ"ל ורבינו זצ"ל דן לפניו דכיון דבני ברק ספק מוקפת ומטעם זה יש לעשות סעודה ביום א' לקיים דין משתה ושמחה, לכן אין לומר בו תחנון ולמנצח, כמו שנראה בירושלמי מגילה פ"א ה"ד את ששמחתו תלוי בבי"ד דנראה שהמשתה ושמחה פטור מתחנון, והסכים עמו אביו, וכן הורה רבינו בביהכ"ס לדרמן כמש"כ במנהגי ביהכ"ס חזון איש פ"ז סט"ז וביאר הטעם דמספק יש להקל ולא לומר תחנון כמו שנראה בשעה"צ סי' קל"א סקט"ו).

שנה אחת בפורים המשולש שחל בשבת נתן רבינו ב' מנות ואמר שנותן כדי לצאת גם דעות האחרונים שיש לתת בשבת משלוח מנות אלא ד"א של הלכה פ' ס"ד אות כ"ג ועי' משנ"ב סי' תרפ"ח סק"ח מהרלב"ח).

ונשאל רבינו זצ"ל, שבספר ארחות רבנו (ח"ג עמוד ל"ה אות ט"ז) הובא שאביו הקה"י זצ"ל הורה משתה מעט יין ביום ראשון בפורים המשולש בבני ברק משום משתה פורים, מחמת שסמוכה לעיר יפו, אלא שהדברים נסתרים ממה שהובא שם (אות ט"ז) בשמו, שבבני ברק אין כלל דיני פורים המשולש, ורק בירושלים אוכלים סעודת פורים ביום ראשון. ואפשר דלא קשיא דאין הכי נמי כל דיני פורים המשולש אינם נוהגים בבני ברק אולם ראוי להחמיר, והשיב רבינו זצ"ל, מה שאינו טרחא חששו, (מישרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אותיות א - ז).

ולמעשה בפורים המשולש ביום ראשון רבינו זצ"ל לא היה מקיים שום מצוה ממצוות היום, אבל היה עושה סעודה כדן, ולא היה אומר תחנון כי כן דעת החזו"ן איש, ולבש בגדי שבת, (אלא ד"א של הלכה פ' ס"ד אות כ"ד). ונשאל רבינו זצ"ל, כשנודחית הסעודה ליום א' האם גם ראוי להרבות במוצש"ק בסעודה ככל ליל פורים, והשיב, לא מסתבר, (מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס)

וסיפר מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, שהתקיימה שבת שבע ברכות לנכדו בעיר נתיבות בפורים המשולש, ושאלו את רבינו זצ"ל אם יש חשש מלנסוע לשם, והשיב, דכיון שמרן החזו"א זצ"ל נקט דב"ב היא ספק ט"ו מחמת שהיא מחוברת ליפו שהוא ספק מוקף, א"כ להצד שהיא ט"ו, אם יסעו לשבת לנתיבות הפסיד את כל הפורים, וגם את הקריאה שכבר קרא הפסיד למפרע, (ימי הפורים עמוד קס"ד, ועי' בשו"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' רל"ט, ועי' להלן בענין בעל קורא שמת ואולי כאן שדעתו ליסע גרע).

### סעודת פורים במוצאי שבת

נשאל רבינו זצ"ל, בט"ו אדר שחל להיות בשבת אמאי אין עושין בכרכין את הסעודה מיד במוצאי שבת, דלכאו' כאן כבר ל"ש הטעם שכ' המשנ"ב (סי' תרפ"ח סק"ח) דסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא, כיון דבלא"ה אי"ז בזמנה, והשיב, יום טוב כתיב ולא לילה, (שיח התורה ח"ב סי' תתק"ז).

### תחנון ביום א' בפורים המשולש בעיר שאין מוקפת חומה

נשאל רבינו זצ"ל, האם אומרים תחנון בט"ז באדר בפורים המשולש בערים שאינן מוקפות חומה, והשיב, יתכן שאין אומרים, (שאלת רב ח"ב פרק לט אות כ"ג).

### תחנון ולמנצח ביום א'

נשאל רבינו זצ"ל, האם חייב לומר תחנון ולמנצח ביום ראשון כשהוא בפורים המשולש בירושלים, והשיב, אצלנו לא אמרו, (מענה ר"ח עמוד ל"א שאלה רל"ה ועמוד ס"ז שאלה תק"ע).

### מתי לומר למנצח על אילת השחר

נשאל רבינו זצ"ל, הנהוגים בפורים לומר למנצח על אילת השחר (קפיטל כ"ב) בשיר של יום באיזה יום יאמרוהו בפורים המשולש, והשיב, בב"ב ביום ו' ובירושלים לא יאמרוהו כלל, (מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס תשובה רכ"א).

### מתי עשה רבינו זצ"ל הסעודה בערב שבת

נשאל רבינו זצ"ל, כיצד נוהג מרן רבינו במנהג סעודת פורים שחל ביום ו', האם סועד בבוקר, או סמוך לערב ופורש מפה ומקדש, או שמא דרבא אחרינא, והשיב בבוקר, (שם אות י"ג).

### אם ראוי להיות פורס מפה ומקדש

נשאל רבינו זצ"ל, יש נוהגים לעשות בפורים דמוקפין פורס מפה ומקדש ואח"כ להמשיך בסעודת שבת, אולם שמעתי שאין זה מכבוד שבת משום שנכנסים מבושמים מה דעת מרן בזה, והשיב, איני מבין דבריו, (שם אות י"ח וביאר דמה בכך שנכנס מבושם לשבת ואדרבא הולך מחיל אל חיל ממצות חייב איניש לבסומי למעות קבלת שבת והסעודה דכל עוד אינו שיכור האסור בתפילה ובברכת המזון כמו שכתב בשו"ע א"ח סימן צ"ט), אך מטעם אחר יש להמנע כמש"כ בשונה הלכות (סי' רע"א סי"ח) בדין פורס מפה ומקדש דיש דעות הרבה בדינים אלו אם צריך לברך שוב או לא לכן ראוי לכל בעל נפש לזיזר שלא יבא לידי כך להתחיל מבעו"י ולהמשיך בשבת ובאמצע לקדש וכמש"כ המג"א (שם סק"י) ובמשנ"ב (סק"ה). וע"ע שונה הלכות (סי' תרצ"ה סק"ב) דאם נמשכה הסעודה עד הלילה נמנע מאמירת על הניסים, ואמר רבינו זצ"ל דלכתחילה אין להכניס עצמו לספק ברכת המוצאי, אלא עדיף לאכול ולסיים מבעוד יום, ואם באמת יהיה שבע בלילה יאחר סעודת שבת כדי שיהיה קצת רעב, (מים חיים גיליון תקמ"ט).

מדר זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל  
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל  
תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ה', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

# שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 137

עובדות חדשות ונדידות מפי רבינו מנחם מנדל זצ"ל!

## מזרח שנים קדמוניות - השבועות הבאים בעזה"י:

הגאון רבי יצחק אלהן ספקטור אב"ד קובנא (כ"א אדר תרנ"ז) | הרה"ג מנחם מנדל ביליס ז"ל מחשובי מתפללי ביהמ"ס לדרמן

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

## מחותן רבינו הגאון רבי שכנא קולדצקי זצ"ל (ז' אדר תש"ג)



עצה בענין ולא עלתה בידם, עד שהוכרחו להביא פורץ שפרץ הדלת, וראוהו עומד עם ספר הרמב"ם בידו, כשהגדול ממינסק שואלם לשם מה באו. לא שמע כלום מהדפיקות בדלת ולא ידע כלום... (דרך שיחה חלק א' עמוד תע"ח, וראה בספר שמענו כן ראינו ח"ב פרק כ' עמוד תקנ"ה גירסא דומה).

### תמונה נדירה: רבינו עם רבי שכנא בשמחת נישואי בנו רבי יצחק קולדצקי

#### זריזין מקדימין במצות מילה

רבינו אמר, שגם לפני חצות היום יש את הדין של 'זריזין מקדימין למצוות' במצות מילה. והוסיף שסיפר לו מחותנו רבי שכנא, ששמע מחמיו רבי זרח ברוורמן זצ"ל, שהיה מתלמידי מהר"ל דיסקין, שפעם אחת הזמין רבי זרח את רבו לסנדקאות, ומיד לאחר הנץ היה צריך להתקיים הברית, והמהר"ל איחר מלהגיע, ולקח ר' זרח את הסנדקאות. כאשר הגיע מהר"ל וראה את אשר נעשה, אמר לתלמידו שנהג טוב, כי זריזין מקדימין למצוות (דרך שיחה חלק ב' עמוד שי"א). יישר כוח לחתן רבינו הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א שפינה מזמנו לטובת קוראי הגליון

### ידידו וימינו של הגרי"ש אלישיב

כאשר עלתה הצעת השידוך של הבחור רבי יצחק קולדצקי בן רבי שכנא לבת רבינו, הרבנית בת שבע קניבסקי ע"ה מאוד דחפה את ההצעה, כי הכירה מקרוב את רבי שכנא קולדצקי זצ"ל.

וכך סיפרה פעם אודותיו: אבא שלי, הרב אלישיב, היה שקט וביישן מאוד, תמיד היה לומד לבד יומם ולילה, מבלי להיות מעורה בחברה. אחרי נישואיו הוא היה מוכרח להיכנס לכולל ללמוד, כדי שתהיה לו מילגת קיום, אך הוא מאוד התבייש, כי כמעט לא היה לו שום חברים. היה לו חבר אחד נאמן ששמו היה רבי שכנא קולדצקי, הוא דאג לו מאוד, וכיון שהבין לליבו, היה מתלווה עמו אל הכולל, ואף נכנס עמו יד ביד כדי שלא יתבייש בכניסתו... וכך הוא אזר אומץ להיכנס אל הציבור בבית המדרש. לימים כאשר משפחתו של הרב אלישיב התרחבה, והוא עמד לקראת נישואי הילדים, המריץ אותו רבי שכנא לכהן כדיין בבית הדין, ואחרי שחמיו רבי אריה לוי התערב הוא הסכים. רבי שכנא אף שימש כספרא דדיינא מלבד זה, דאג רבי שכנא תמיד לצרכיו של הרב אלישיב. 'כשהיה צורך להעביר דמי לימוד לבית הספר שלנו, היה זה רבי שכנא שסידר את הדברים מול ההנהלה' נזכרה הרבנית ע"ה...



### בשמחת נישואי רבי שלמה בן רבינו:

מימין לשמאל: החתן לוחץ יד להגרי"ש אלישיב, מאחורי הרב אלישיב נראה רבי שכנא, ובצד שמאל נראה סב הכלה יעקב שניידמן

### מעולם לא רבתי

סיפר רבנו: שכאשר צעד פעם ברחוב עם מחותנו רבי שכנא, פגש בהם ראש ישיבת מיר הגאון רבי ביינוש פינקל זצ"ל, שהכיר היטב את רבינו ורבי שכנא.

ורבי ביניש היה איש שמח ומשמח, וכאשר ראה שהולכים בידידות עמוקה, קרא בבדיחות לעברם: - רק שהמחותנים לא יעשו בסוף קרייגן (-מריבה). ענהו רבי שכנא: מעולם לא רבתי עם מחותני...

### ירושלמי עם ביאור 'תולדות יצחק'

סח חתנו רבי בצלאל פרנס שליט"א: רבינו התעסק במשך הרבה שנים יחד עם ידידו הוותיק רבי בערל וינטרוב זצ"ל בההדרת החיבור 'תולדות יצחק' על הירושלמי של הגאון מפולטובה שברוסיה, על המפעל הגדול הזה ניצח רבי צבי ברונשטיין, וכאשר החליט רבינו בעצה אחת עם אביו מרן הסטייפלער למנות 'ועד להוצאת הירושלמי', הוחלט להעמיד בראשו את רבי שכנא, שהיה מוכר כאיש מעש אשר יוכל להציע את מפעל הירושלמי לכדי גמר.

בתקופה מסוימת, היה מגיע רבי שכנא כל שבוע אל רבינו, ויושב עמו ועם רבי בערל לראות את התקדמות הירושלמי ולקבל הכרעה והחלטה בהמשך המפעל.

### רבי בצלאל פרנס שליט"א מגיש את אחד מנכדיו לפני רבינו לברכה

#### על הגדול ממינסק

סיפר רבינו: שמעתי מרבי שכנא קולדצקי זצ"ל, כי הוא בעצמו ראה את פנקס הקהילה במינסק, ושם מסופר כי 'הגדול ממינסק' הגאון בעל 'אור גדול' זצ"ל היה רגיל בבוקר לעלות לעליית הגג ולהסתגר שם, והיו באים לקרוא לו לתפילת מנחה, ופעם אחת לא הגיע למנחה, דפקו על דלת חדרו ולא ענה, שוב דפקו בחזקה ולא ענה, הביאו את בני משפחתו שיעלו



### לזכרו של הגאון רבי זאב ברלין זצ"ל ראש ישיבת 'גאון יעקב'

השבוע במוצאי שבת קודש תצוה - זכור אור לט' אדר תשפ"ה הסתלק מעמנו הגאון הנודע רבי זאב זלחה"ה חתנו הגדול של רש"י רב מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל. רבי זאב, שהתגורר באותו רחוב עם רבינו, זכה לנשיאות חן מיוחדת אצלו. כאשר התארכה בת רבינו עם הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א, שהתייתם מאביו בדיוק כאשר עמד לסגור את השידוך, עמד רבי זאב עם אביו רבי חיים ברלין - שהיה דוד החתן - מצד החתן ועסקו בכל ההכנות לנישואין והמסתעף, ובאותו הזמן אף הגיע רבינו לביתו של רבי זאב כדי לדבר איתו על הפרטים השונים.

גם בשנים שאחרי כן, היה רבי זאב נכנס פעמים רבות לרבינו. וכאשר התחיל בשנת תשנ"ח להוציא את ספריו 'פירושים משולחן גבוה' בו העלה קושיות למדניות על סדר פרשיות השבוע, לבני ישיבתו 'גאון יעקב' עם תירוצים נפלאים, עבר רבינו על הספרים ואף רשם הערות רבות.

כאשר עמד להוציא את הכרך החמישי בשנת תשס"ב, היה רבינו שרוי בחולשה לאחר ה'אירוע מוחי' שעבר, ורבי זאב נכנס אליו ואמר שהיות והוא רוצה להוציא כרך נוסף, ישמח אם רבינו יעבור על הדברים. לאחר כמה ימים כאשר חזר רבי זאב מיישיבתו לעבר ביתו, פגשה בו הרבנית קניבסקי ע"ה, ואמרה לו: אין לך מושג איך שהחיית את בעלי !! בתקופה הזו קשה לו לכתוב חידושי תורה וללמוד כפי שהוא רגיל תמיד, והוא כל כך נהנה מהספר שהבאת, שהוא רשם לך הערות רבות, וזה עושה לו מצב רוח טוב! ואכן כרך חמישי מתייחד בהערות רבות מרבינו.

מסופר, כי תקופה קצרה לאחר מכן ניגש אל רבינו אחד מבני משפחתו אשר נתמנה לא מכבר לתפקיד באחת הישיבות, ואמר לו שהרבה פעמים הוא מתבקש למסור שיעור על הפרשה, ואין לו שיעור מוכן... יעץ לו

רבינו שישתמש בספר פירושים משולחן גבוה, ושם יהיה לו שפע של נושאים לומר מהם שיעור (מפי נכד רבינו הג"ד יעקב ישראל ש. שליט"א)

**פרסום ראשון: משמאל לימין: רבינו, רבי חיים ברלין, בנו רבי זאב ברלין - כבר מצוה לבנו של רבי זאב**

